

Misiunea Promo-LEX de Observare a alegerilor prezidențiale și referendumului constituțional din 20 octombrie 2024: Ultimele date ziua alegerilor

20 octombrie 2024

Ora: 22:00

Misiunea de Observare Promo-LEX a alegerilor prezidențiale și referendumului constituțional din 20 octombrie 2024 constată că, până la ora 22.00, Misiunea **a recepționat 1188 semnalări de incidente** de la observatori, prezentul **comunicat incluzând 130 de incidente** prelucrate de echipa centrală a Misiunii

Promo-LEX la ora respectivă.

Potrivit observatorilor, din totalul de 614 de secții monitorizate la închidere, 3 secții de votare nu s-au închis la ora 21.00.

Majoritatea observatorilor Promo-LEX au evaluat prestația membrilor BESV în procesul de deschidere ca fiind bună și foarte bună (98.7%). Membrii BESV au fost cooperanți și au pus la dispoziție informația solicitată în 99.5% din cazuri.

Incidente semnalate în procesul votării și la închiderea secțiilor de votare:

Incidente legate de omisiunea asigurării ordinii în secția de votare și în raza a 100 m

Prezența materialelor de publicitate, afișaje, panouri electorale din raza secției de votare (100 metri de la localul secției) – 4 cazuri. Amintim că, responsabilitatea de a înlătura materialele de publicitate revine în sarcina APL. Această măsură are scopul de a proteja alegătorii de influențe exterioare în momentul exprimării votului.

1. **SV 25/74, Orhei, Susleni.** În incinta SV, am fost depistate materiale electorale (calendare) în susținerea unui candidat. La sesizarea observatorului, aceste material au fost înlăturate.
2. **SV 4/36, Anenii Noi, Telița.** Pe panoul informațional al Primăriei sunt afișate materiale electorale în susținerea unui candidat.
3. **SV 5/13, Basarabeasca, Iordanovca.** Pe teritoriul secției de votare a fost observat pliante în favoarea unui candidat pe un panou informativ.
4. **SV 2/27, Bălți.** În incinta secției de votare sunt afișate pe perete 2 materiale de publicitate.

Agitație electorală sau PR negru în perimetrul de 100 m și/sau în incinta secției de votare pentru a determina alegerea

alegătorilor – 7 cazuri. În ziua alegerilor, orice formă de agitație electorală sau de promovare a unor informații negative (PR negru) este strict interzisă, pentru a nu influența alegerea alegătorului.

1. **SV 01/204 Chișinău, Râșcani.** La ora 18:12, la SV s-a prezentat un alegător în stare de ebrietate. Înainte de a intra în cabina de vot s-a întors către observatori și a întrebat “a doua e Maia Sandu, așa-i?”. Reprezentantul Partidul Renașterii i-a spus să aplice ștampila în dreptul concurentului cu nr. 4: “a patra pune ștampila”. Președintele și membrii BESV n-au observat discuția.
2. **SV 02/22 Bălți.** Aproximativ la ora 17:40, o persoană a încercat să intre în SV purtând drapelul UE. Președintele BESV i-a interzis accesul și l-a rugat să părăsească zona SV. La ieșirea din secție, persoana a fost oprită de polițist, care l-a rugat să părăsească zona, avertizându-l că, în caz contrar, se vor aplica măsuri mai serioase.
3. **SV 36/50 UTAG, Congaz.** La ora 18:21, în SV a intrat un alegător în etate care a strigat în limba găgăuză: „Unde e Sandu? Măcar o voi da afară.” Membrii BESV i-au făcut o observație, și persoana și-a exercitat dreptul de vot, părăsind după SV.
4. **SV 38/122 Republica Italiană, Bologna.** La 18:42 în incinta SV o alegătoare a început să manifeste un comportament agresiv prin adresarea pe tonuri ridicate către membrii BESV. În urma acestei interacțiuni, alegătoarea a ieșit din secția de vot, scandând numele Maiei Sandu și a continuat să facă acest lucru inclusiv după ce a ieșit din secția de votare. Aceasta a încetat după insistențele unui membru BESV.
5. **SV 38/41 Republica Franceză, Nice.** Un grup de 5 bărbați tineri (până la 30 de ani) au manifestat un comportament neadecvat în incinta secției de vot, strigând „jos Maia Sandu”. După aceasta, persoanele au fost dispersate de către membrii BESV și lăsați să intre în SV câte unul.

La fel, în acest mod au fost însoțiți și la ieșire după exercitarea votului.

6. **SV 16/38, Edineț, Hlinaia.** La 19:53 un alegător a zis cu voce tare pe cine a ales – în momentul când a pus buletinul de vot în urnă.
7. **SV 38/129, Republica Italiană, Rimini.** La 18:15 a intrat o doamnă în secția de votare , cu o floare galbenă în mână și a repetat de vreo trei ori că votează Maia Sandu. La care a fost invitată de către membrii BESV să nu mai repete și că votul este unul secret.

Prezența nejustificată a persoanelor neautorizate în incinta secției de votare sau în raza de 100 m – 6 cazuri. Această interdicție are drept scop asigurarea corectitudinii și transparenței procesului electoral, fără careva influențe.

1. **SV 32/23 Ștefan Vodă, Răscăieți.** O persoană neautorizată a fost observată de mai multe ori în zona din imediata apropiere a SV (inclusiv interiorul clădirii). După ce a fost atenționat, acesta a părăsit perimetrul SV.
2. **SV 29/46 Soroca, Racovăț.** Pe parcursul zilei, periodic în SV intră o persoană neautorizată (reprezentant al BP Victorie) și discută/colectează informații de la reprezentantul PR aflat în incinta SV. Președinta SV i-a făcut observație că nu este permisă prezența acestuia fără acreditare decât pentru a vota. Totuși, periodic acesta revine pentru obținerea informației urmărite.
3. **SV 22/14, Leova, Beștemac.** În preajma SV, la 40 m de la intrarea în SV, a fost observată prezența nejustificată a unui grup de persoane. Președintele BESV a solicitat intervenția poliției, după care aceste persoane au plecat.
4. **SV 38/72, Republica Elenă, Atena.** Ambasadorul RM în Grecia, Andrei Popov, a revenit la 18:54 în secția de votare. A declarat că a vizitat și celelalte SV deschise la Atena, ca să vadă cum derulează lucrurile. După 2 minute au intrat alte două persoane în SV, o doamnă

moldoveancă care a votat anterior și soțul ei grec. Se vehiculează că doamna este proprietara unui restaurant și ambasadorul a ținut să o prezinte membrilor BESV. Membrii BESV nu le-au făcut observație.

5. **SV 18/5, Florești.** La 19:32 în incinta SV a intrat primarul localității. S-a salutat cu toți, a întrebat câți oameni au votat până la ora respectivă, a urat spor la muncă și a plecat repede. El s-a aflat în încăpere 3-4min. Nu a discutat cu nimeni în particular. Președintele BESV a zâmbit doar și a răspuns cuvintelor de salut.
6. **SV 29/14 Soroca, Bădiceni.** Membrii BESV au fost cu urna mobilă la internatul din Bădiceni. Unul din alegători pe nume Aliona a însoțit 2 persoane în cabina de vot. În hol, lângă ușă altă persoană a strigat "Aliona pe Maia Sandu să voteze", s-a referit la cei pe care îi ajută.

Încălcări ale secretului votului (fotografierea buletinelor de vot, afișarea buletinului cu votul exprimat; amplasarea defectuoasă a buletinelor de vot ce permit vizualizarea opțiunii alegătorului) – 36 cazuri. Alegătorii nu au voie să facă poze cu buletinul de vot completat, să arate buletinul, iar plasarea acestora în urna de vot trebuie făcută într-un mod în care să nu fie vizibile opțiunile de vot.

1. **SV 21/02 Ialoveni.** La ora 17.30, a fost fotografiat buletinul de vot de alegător. Nu s-a intervenit pentru a remedia situația.
2. **SV 21/37 Ialoveni, Ruseștii Noi.** La ora 17.46, un alegător a încercat să fotografieze buletinul de vot în cabina de vot, însă la intervenția membrilor BESV, tentativa a eșuat.
3. **SV 38/112, Republica Italiană, Veneția.** La 16:55 un alegător a intenționat să fotografieze buletinul de vot. Președintele BESV a observat acest fapt și a atenționat alegătoarea, care într-un final a refuzat la intențiile sale.

4. **SV 30/41 Strășeni, Sireți.** La ora 15.30, un alegător a fotografiat buletinul de vot în cabina de vot. La intervenția și solicitarea membrilor BESV, precum și a poliției, poza a fost ștearsă.
5. **SV 37/21, Dubăsari, Doroțcaia.** La 17:52 un alegător a arătat buletinul de vot exprimat altui alegător. Alegătorul a votat și a plecat.
6. **SV 38/72, Republica Elenă, Atena.** O alegătoare a fotografiat buletinul de vot în cabina de votare. Membrii BESV i-au interzis și au solicitat să șteargă poza. Într-un final, alegătoarea s-a conformat.
7. **SV 01/064 Chișinău, Botanica.** La 18: 40, un alegător a fotografiat buletinul de vot. La insistența membrilor BESV persoana a șters fotografia și a părăsit secția.
8. **SV 38/179, România, București.** La ora 18:09, în incinta SV, unul dintre alegători a fost observat că fotografiază buletinul de vot în cabina de vot. Președintele BESV a intervenit și i-a comunicat alegătorului că nu are dreptul să fotografieze buletinul de vot. Alegătorul a șters fotografia în fața președintelui BESV.
9. **SV 01/259 Chișinău, Durlești.** La 18:41, un alegător a fotografiat buletinul de vot. La insistența persoanelor autorizate sa participe la monitorizarea procesului de vot, persoana a șters fotografia și a părăsit secția.
10. **SV 02/54 Bălți.** La ora 18.03, un alegător a fotografiat buletinul de vot în cabina de vot. La solicitarea membrilor BESV, poza a fost ștearsă.
11. **SV 01/284 Chișinău, Ciorescu.** La 18:45, un alegător a fotografiat buletinul de vot. La solicitarea membrilor BESV, persoana a șters fotografia și a părăsit secția.
12. **SV 01/231 Chișinău, Riscani.** La 18:39, un alegător a fotografiat buletinul de vot. La solicitarea membrilor BESV, persoana a șters fotografia și a părăsit secția.
13. **SV 38/69, Republica Federală Germania, Hanovra.** La 16:30 un alegător a fotografiat buletinele de vot. A fost observat de către membrii BESV și a fost atenționat

despre faptul interzicerii fotografierii buletinelor de vot. Într-un final fotografia a fost ștearsă.

14. **SV 01/036 Chișinău, Botanica.** La 18:08, un alegător a fotografiat buletinul de vot. Nu s-a conformat solicitării membrilor BESV să șteargă fotografia. Alegătorul a fost luat la sectorul de poliție.
15. **SV 01/088 Chișinău, Buiucani.** La 18:39, un alegător a fotografiat buletinul de vot. La solicitarea membrilor BESV, persoana a șters fotografia.
16. **SV 1/088, Chișinău, Buiucani.** La 18:39, membrul BESV a observat un alegător, care a fotografiat buletinul de vot. La solicitarea membrului BESV alegătorul a șters fotografia și și-a exercitat dreptul de vot.
17. **SV 36/54 UTAG, Copceac.** La ora 16.10, un alegător a fotografiat buletinul de vot în cabina de vot. La solicitarea membrilor BESV, acesta nu a dorit să șteargă poza. În rezultat, a fost solicitată intervenția poliției care a întocmit proces verbal și dispus amendarea alegătorului.
18. **SV 36/54 UTAG, Copceac.** La ora 18.35, un alegător a fotografiat buletinul de vot în cabina de vot. La implicarea și solicitarea membrilor BESV, acesta a șters poza.
19. **SV 01/095 Chișinău, Buiucani.** La orele 14:27 in SV s-au prezentat 2 alegători (soț și soție). După ce si-a făcut alegerea, alegatoarea i-a indicat soțului pentru cina sa voteze in buletinul de vot. Membrii BESV nu au intervenit.
20. **SV 38/170, Republica Poloneză, Varșovia.** La 15:46 un alegător a fotografiat buletinul de vot în cabina de vot. Această acțiune nu a fost observată de către membrii BESV.
21. **SV 6/35 Briceni, Slobozia-Șirăuți.** La ora 16:40, un alegător după ce a aplicat ștampila pe buletinul de vot, l-a demonstrat membrilor BESV și a început să facă agitație referitor la referendum, îndemnându-i pe ceilalți să voteze pentru opțiunea „NU”. Membrii BESV i-

au cerut să părăsească secția de votare, iar după ce acesta a refuzat, l-au escortat la ieșire.

22. **SV 7/10, Cahul.** Alegătorul a intrat în cabina de vot și a fotografiat buletinul de vot. Alegătorului i s-a făcut avertizare că aceasta este încălcare după care el a votat și a introdus buletinul în urna de vot. Fotografia nu a fost ștearsă.
23. **SV 38/72 Republica Elenă, Atena.** La 19:13 o alegătoare și-a fotografiat buletinul de vot. A fost atenționată de membru BESV să șteargă poza.
24. **SV 38/228 Republica Turcia, Istanbul.** La 20:10 un alegător a fotografiat buletinul de vot. La solicitarea membrului BESV fotografia a fost ștearsă.
25. **SV 01/187 Chisinau, Ciocana.** La ora 19:48 un alegător a fost observat fotografiind buletinul de vot (blitzul telefonului aprins). Președintele BESV a solicitat alegătorului să șteargă fotografia. După ce a reușit să o șteargă, alegătorul a afirmat că nu a fotografiat nimic, dar ulterior a recunoscut că poza era pentru amintire.
26. **SV 38/182, România, Iași.** La 20:03 un alegător a fotografiat buletinul de vot. A fost sesizat președintele BESV și poza a fost ștearsă.
27. **SV 01/259 Chisinau, Durlești.** La ora 19:03 un alegător a fotografiat buletinul de vot. Acesta nu s-a conformat solicitării președintelui de a șterge poza. Alegătorul a parasit SV.
28. **SV 38/179, România, București.** La 20:24 un alegător a fost observat în timp ce fotografia buletinul de vot în cabina de vot. Președintele BESV a intervenit, comunicându-i alegătorului că nu are dreptul să fotografieze buletinul de vot. Alegătorul a șters fotografia.
29. **SV 36/43 UTAG, Chirsova.** La 20:18, un alegător a fotografiat buletinul de vot. Cazul nu a fost observat de membrii BESV, În final, aceasta a părăsit SV fără a șterge poza.

30. **SV 01/180 Chisinau, Ciocana.** La 18:12, doi alegători (soț, soție) au fotografiat buletinele de vot. Acestia au părăsit SV fără a șterge pozele.
31. **SV 38/47, Republica Federală Germania, Berlin.** La 17:30 o alegătoare a încercat să fotografieze buletinul de vot. A fost atenționată de membrii BESV, după care poza a fost ștearsă.
32. **SV 38/153, Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, Londra.** La 19:02 un alegător a intenționat să fotografieze buletinul de vot, însă a fost preîntâmpinat și a refuzat la intențiile de fotografiere. Poza făcută a fost ștearsă.
33. **SV 16/38, Edineț, Hlinaia.** La 19:53 un alegător a fotografiat buletinul de vot. Membrii BESV au văzut dar nu au luat nici o măsură.
34. **SV 38/34 Republica Franceză, Montreuil.** La 20:12 un alegător a fost avertizat să nu fotografieze buletinul de vot. Oponându-se, acesta totuși a făcut o fotografie. Totuși, la insistența președintelui BESV fotografia a fost ștearsă.
35. **SV 38/56, Republica Federală Germania, Bremen.** La 18:29 un alegător a fotografiat buletinul de vot. Ulterior acesta a șters fotografia, la insistența membrului BESV.
36. **SV 36/5 UTAG, Comrat.** Membrii BESV, care s-au deplasat la azilul de bătrâni din Comrat, nu au asigurat secretul votului. Ei au sosit fără cabină. Astfel cel puțin 25 de alegători au votat fără să fie asigurat secretul votului, iar în unele cazuri ștampila era aplicată fără manifestarea intenției exacte a alegătorului, de persoana care îi asista – medicul. Au existat reacții din partea unor alegători.

Votarea nejustificată în grup – 8 caz. Votul trebuie să fie secret și liber exprimat, iar votarea în grup încalcă aceste principii și poate reprezenta o modalitate de control al votului sau de influență necorespunzătoare asupra

alegătorului.

1. **SV 01/097 Chișinău, Buiucani.** Doi alegători, în etate, dar apți să-și exercite de sine stătător dreptul la vot, au intrat în aceeași cabină de vot și au insistat să voteze împreună. Membrii BESV au avertizat ca nu este permis, dar alegătorii nu s-au conformat.
2. **SV 37/21, Dubăsari, Doroțcaia.** La 17:22 doi alegători au intrat în cabine de vot diferite, după care un alegător a intrat în cabina celuilalt și i-a indicat ceva.
3. **SV 36/59 UTAG, Dezghingea.** La ora 17:41, în SV au intrat doi alegători (mama și fiica), fiecare aflându-se la cabine de vot separate. Totuși, din cabina alăturată, fiica îi oferea mamei indicații despre pentru cine și ce opțiune să voteze. Membrii BESV nu au intervenit în situația descrisă.
4. **SV 01/095 Chișinău, Buiucani.** Doi alegători tineri dau votat în aceeași cabină de vot. Aceștia erau împreună cu copilul mic căruia îi spunea unde să aplice stampila. Membrii BESV nu au intervenit.
5. **SV 25/04 Orhei.** La 18:12, un grup format din circa 8 persoane a intrat gălăgios în SV, discutându-se inclusiv despre aplicarea ștampilei în dreptul opțiunii NU la referendum. Printre aceste persoane, erau doi alegători în etate cu probleme de vedere, care au votat alături de nepoți care, de asemenea, agitau pentru NU la referendum.
6. **SV 25/04 Orhei.** În cabina de vot au intrat doi alegători fiul și mama, care manifesta deficiențe locomotorii. Ambii s-au consultat și au aplicat ștampila "votat" în buletinele de vot.
7. **SV 36/20, UTAG, Vulcănești.** În cabina de vot erau 2 alegători. Aceștia au fost observați cum unul dintre ei a pus ștampila de vot pe ambele buletine și împreună au pus buletinele în urna de vot. Președintele BESV nu a avut nici o reacție la faptul dat.
8. **SV 16/47 Edineț, Tîrnova.** La 19:16 au fost observați 2

alegători, care erau împreună în cabina de vot. Persoanele nu erau în etate și nu prezentau nevoi speciale de ajutor. Președinta BESV a intervenit cu observație verbală către alegători. Cei din urmă și-au cerut scuze.

Incidente legate de influențarea votului

Zvonuri, tentative sau chiar situații de recompense materiale sau bănești oferite alegătorilor în perimetrul de 100 m al secției de votare pentru a determina votul alegătorilor – 5 cazuri. Aceste practici, a căror scop este influențarea votului, sunt strict interzise și pun în pericol integritatea procesului electoral.

1. **SV 38/194, Federația Rusă, Moscova.** La 14:00, la o distanță mai puțin de 10 metri, un grup de voluntari în scurte albe care se prezintă a fi de la Centrul Cultural și Educațional al Moldovei din Rusia, înmânează alegătorilor după părăsirea secțiilor de votare invitații la un local din apropiere Cafeneaua „Хинкальная”, pe str. Neghina 15. În local pot intra doar persoane care au în posesie aceste invitații.
2. **SV 16/38 Edineț, Hlinaia.** La 18:13 reprezentantul PSRM făcea glume aproape cu fiecare alegător, după ce primea sticker-ul „Am Votat”. Îi oprea pe fiecare și zicea: „Cu acest talonaș te duci la magazinul cu tare și primești 100g”. Membrii BESV văd dar nu i-au nici o măsură cu motivul că domnul este din sat, îl cunoaște toată lumea și el doar glumește. Asta se întâmplă pe parcursul la toată ziua.
3. **SV 15/4, Dubăsari, Coșnița.** La 17:10, lângă intrarea în SV, a fost observat un grup de 5-7 cetățeni, discutând despre recompense bănești: „Nouă ni s-a spus că o să ne plătească mâine, dar poate la final de săptămână. Să fiți atenți cum votați”. OTS nu a auzit suma de bani despre care se discuta, nici cine dintre candidați le-a promis recompensa. Deși președinta BESV a fost

conștientă de situație, votul nu a fost restricționat. Membrii BESV au fost, însă, mai atenți pentru a preveni orice fraudă.

4. **SV 37/39, Stânga Nistrului.** În jurul orei 15:45 , la parcare din apropierea SV a fost observat un autoturism în care se aflau 5 persoane. Aceste persoane întâmpinau alegătorii, le arătau direcția SV și alte indicații. În timp ce se salutau și își strângeau mâinile se transmiteau bani. Autoturismul se afla de mai mult timp în parcare.
5. **SV 14/6 Drochia.** Potrivit declarațiilor Președintelui BESV, un membru BESV a înmănat unei persoane o sumă de 40 lei și o listă. Un alt membru a observat și anunțat președintele biroului. Cazul a fost documentat de către poliție și s-a adeverit că acei bani erau pentru a se duce la biserică. Totodată a fost anunțată și CECE II, care au făcut o ședință și s-a hotărât că acel membru să fie înlăturat din secție.

Transportarea organizată a alegătorilor (autocare, microbuze sau alte unități de transport care în mod normal nu ar avea ce căuta în preajmă) – 5 cazuri. Respectarea acestei interdicții are drept scop menținerea integrității alegerilor.

1. **SV 1/73, Chișinău, Buiucani.** S-a constatat prezența repetată a unui minivan de marca Volkswagen, de culoare neagră, fără număr de înmatriculare sau alte semne distinctive, care transporta persoane în vârstă la secția de votare. Minivanul a fost observat în directă apropiere a secției, din care ieșeau de fiecare dată câte 9-10 persoane. Șoferul a intrat în secția de votare, dar, observând că este monitorizat, a părăsit imediat locația. De asemenea, reprezentantul din partea candidatului Vasile Tarlev (Partidul Viitorul Moldovei), cunoaște unele dintre persoanele transportate și discuta cu acestea despre „cum trebuie să voteze”. Președintele BESV nu luase nicio măsură în acest sens.

2. **SV 37/18 și 37/19, Stânga Nistrului, Cocieri.** În intervalul orelor 07:00-15:00, în satul Cocieri, au fost monitorizate și observate 11 mijloace de transport care au transportat organizat alegători la SV de mai multe ori.
3. **SV 38/182, România, Iași.** La 20:38 un număr mare de persoane în etate (aprox. 20 persoane) au sosit la SV. Din discuțiile dintre 2 persoane vorbitoare de limbă rusă, s-a înțeles că persoanele au fost îndrumate de a veni la SV pentru a-și exercita votul.
4. **SV 01/101 Chisinau, Buiucani.** În preajma secției de votare, în parcare școlii Sportive „Speranța”, a fost observat un grup de persoane (6-8) ce se îndreptau spre secția de votare. În apropiere de poarta școlii sportive „Speranța”, era parcat un VW Transporter cu numerele de înmatriculare „STAS 447”, șoferul căruia număra ceva cu lumina aprinsă. În momentul când acesta a observat că a fost fotografiat de observatorul Promo-LEX, a stins lumina, a închis ușa și s-a deplasat.
5. **Florești.** Potrivit observatorilor Promo-LEX membrii blocului Victorie au observatori în adiacența secției de votare (40) și în fiecare localitate automobil de serviciu, pentru a transporta la necesitate/solicitare alegătorii contra costului de 500 lei.

Cazuri de intimidare sau acte de violență cu implicarea alegătorilor, membrilor BESV, observatorilor, mass-media sau altor persoane – 6 cazuri. Intimidarea poate lua forme variate, de la amenințări verbale până la violență fizică, și poate avea un impact semnificativ asupra participanților la procesul electoral.

1. **SV 37/15 Căușeni, Hagimus.** La 16:45 s-a prezentat la SV un simpatizant al Irinei Vlah, care s-a prezentat ca Victor Tabac. Acesta s-a manifestat printr-un comportament arogant și obraznic, indignându-se de faptul că unei doamne i s-a refuzat dreptul la vot, pe

motiv că aceasta nu avea fișa de însoțire. Președintele BESV a ameliorat conflictul, însă persoana a continuat gălăgia, părăsind sala cu comportament neadecvat.

2. **SV 22/07 Leova.** La 17:00, a fost raportat faptul că președinta BESV a intimidat observatorul Promo-LEX, declarându-i acestuia că atunci când raportează un incident, acesta trebuie să se consulte cu ea. Aceasta l-a numit copil cu stea în frunte, și mai multe afirmații care ar avea concluzie faptul că îmi permit prea multe, intimidând observatorul.
3. **SV 38/141 Republica Italiană, Trento.** În intervalul 16:00-17:00 o membră a BESV din partea PSRM a înaintat învinuiri practic tuturor, în mod special președintelui BESV, operatorilor SIAS, inclusiv OTS Promo-LEX precum că toți sunt reprezentanți ai PAS. De asemenea, pe o perioadă de timp a boicotat activitatea BESV, neîndeplinindu-și atribuțiile în calitate de membru a secției.
4. **SV 20/38, Hîncești, Lăpușna.** O alegătoare în stare de ebrietate, a refuzat să pună buletinele în urna de vot. Președintele BESV a chemat poliția pentru că aceasta făcea gălăgie. Poliția a escortat cu forța alegătoarea din SV, iar buletinele i-au fost luate cu forța de un membru BESV și aruncate în urna de vot.
5. **SV 25/04 Orhei.** La 20:15, în incinta SV a venit un alegător în stare de ebrietate. Acesta a manifestat un comportament agresiv, strigând și insultând la reprezentanții lui Alexandr Stoianoglo (PSRM) și PR. Președintele BESV a solicitat intervenția poliției pentru a aplana situația. În rezultat, alegătorul s-a liniștit, a votat și a plecat.
6. **SV 13/22, Dondușeni, Sudarca.** La 18:55 în incinta SV s-a prezentat un alegător în stare de ebrietate, apoi a votat. La 20:20 a revenit în SV și a dorit să voteze, când operatorii au zis că el a votat astăzi, domnul a început să zică că altă persoană a votat în locul lui. La fața locului a fost invitată poliția. După

verificarea camerei video s-a confirmat că domnul deja a fost prezent astăzi.

Incidente legate de organizarea votării

Urnele de vot nu au fost sigilate potrivit procedurilor legale/ ruperea/ deteriorarea sau absența sigiliilor pe urnele de vot – 10 cazuri. Conform legislației în vigoare, urnele de vot trebuie să fie sigilate cu 4 sigilii pentru a asigura integritatea procesului electoral.

1. **SV 01/028, Chișinău, Botanica.** Urnele de vot nu sunt sigilate corespunzător, o urnă este cu 4 sigilii și o urnă este cu 3 sigilii,. Potrivit președintelui BESV un sigiliu s-a rupt.
2. **SV 25/005, Orhei, Orhei.** Urna staționară aflată în uz a fost sigilată cu 3 sigilii, urnele de rezervă în număr de 2 sunt sigilate cu 2 sigilii și 1 urna cu 3 sigilii. Urna mobilă este sigilată cu 2 sigilii.
3. **SV 16/035, Edineț, Hâncăuț.** Urnele de vot staționare au doar 3 sigilii.
4. **SV 21/17 Ialoveni, Dănceni.** La 18:00, când doi dintre membrii BESV s-au întors din sat urna mobilă, s-a observat că aceasta nu era sigilată. Președinta BESV a sigilat urna mobilă peste o oră de la întoarcerea în incinta SV.
5. **SV 9/18, Călărași, Codru.** Urna staționară de vot avea doar 2 sigilii. A fost anunțat președintele BESV, și au fost aplicate și celelalte 2 sigilii.
6. **SV 30/47, Strășeni, Zubrești.** Urnele staționare au fost sigilate doar cu câte doua sigilii. Președintele BESV a argumentat că nu a avut timp să sigileze urnele de vot potrivit procedurilor legale. La sesizarea observatorului au mai fost aplicate sigiliile care lipseau.
7. **SV 16/22, Edineț, Brînzei.** Două urne staționare au fost sigilate cu câte 2 sigilii. Președintele BESV a motivat ca au primit mai puține.

8. **SV 1/79, Chișinău, Buiucani.** Urnele de vot au fost sigilate doar cu 3 sigilii în loc de 4. Președintele BESV a comunicat că trebuie să țină în rezervă 6 sigilii pentru saci.
9. **SV 29/7, Soroca.** Urna staționară este sigilată doar cu 3 sigilii.
10. **SV 25/67, Orhei, Semănanca.** Urna mobilă a fost sigilată cu 2 sigilii. Președintele a văzut, dar nu a reacționat.

Buletinele de vot nerepartizate membrilor BESV nu sunt păstrate în într-un safeu/dulap din interiorul secției de votare – 1 caz. Precizăm că, păstrarea buletinelor nerepartizate trebuie să aibă loc în conformitate cu reglementările legale, pentru a asigura integritatea și securitatea procesului electoral.

1. **SV 4/36 Anenii Noi, Telița.** Buletinele de vot nerepartizate sunt păstrate pe masa președintelui BESV, nu în safeu și nu în dulap.

Întreruperea pe parcursul zilei votării a procesului de filmare a operațiunilor electorale – 18 cazuri. Orice oprire a filmării poate ridica suspiciuni și poate afecta încrederea publicului în corectitudinea alegerilor.

1. **SV 18/066, Florești, Vărvăreuca.** Camera video a fost deteriorată după ora 14:00. Un alegător s-a împiedicat de fir și a stricat camera video. A fost întocmit act de constatare a deteriorării camerei video.
2. **SV 01/297, Chișinău, Tohatin.** La 18:20 echipa mobilă a vizitat secția de votare. Observatorii au constatat că camera video nu funcționează. Președintele BESV a motivat că din motive tehnice (camera probabil defectă) procesul de filmare nu a avut loc întreaga zi. După spusele lui informația a fost transmisă de dimineață la CEC.
3. **SV 20/035, Hâncești, Fîrlădeni.** La ora 18:20 am observat

ca camera video nu înregistrează procesul de votare. Președintele BESV, la momentul aflării echipei mobile a încercat să remedieze problema, dar fără succes.

4. **SV 29/32 Soroca, Holoșnița.** Procesul de filmare a votării nu a fost pornit de la momentul deschiderii SV din cauza că cardul de memorie era plin. La ora 18:30, problema nu a fost remediată.
5. **SV 18/55, Florești, Cenușa.** Pe parcursul zilei, camera video nu a funcționat. A fost întocmit un act de constatare.
6. **SV 31/15, Șoldănești, Dobrușa.** Camera video nu este funcțională din cauza unor defecțiuni tehnice. Președintele BESV este la curent cu această problemă.
7. **SV 29/59, Soroca, Regina-Maria.** Intrând în secția de votare, observatorul a constatat că camera video era oprită, pe motiv că în secția de votare sunt puține prize. După observație președintele BESV a conectat înapoi camera video.
8. **SV 6/34, Briceni, Pererîta.** Camera video era conectată, doar ca nu era setată în regim de înregistrare. După observație, președintele BESV a pornit înregistrarea.
9. **SV 38/141, Republica Italiană, Trento.** La 18:40 camera video s-a întrerupt înregistrarea video pe motivul că memoria cardului s-a umplut. Acest fapt a fost sesizat de membrul secției de votare. La moment se caută soluționarea prezentei probleme.
10. **SV 38/141, Republica Italiană, Trento.** La 18:40 s-a întrerupt înregistrarea video pe motivul că memoria cardului s-a umplut. Acest fapt a fost sesizat de membrul secției de votare. La moment se caută soluționarea prezentei probleme.
11. **SV 31/11, Șoldănești, Cotiujenii Mari.** De la ora 19:30 este deconectată camera video. Președinta BESV a făcut act de constatare.
12. **SV 20/52, Hîncești, Onești.** La ora 20:04, observatorul că camera video este doar conectată, dar nu înregistrează. După sesizarea observatorului, a fost

pornită înregistrarea.

13. **SV 12/10, Criuleni, Cimișeni.** La 21:03 camera video a fost deconectată de către un membru BESV. Până la moment încă nu a fost conectată camera.
14. **SV 38/223 Statele Unite ale Americii, Las Vegas.** La 08:15 ora locală, cineva din alegatori a atins neintenționat camera de filmare și aceasta și-a schimbat poziția, filmând în alta direcție (în jos). Incidentul a fost depistat de către membrii BESV peste aproximativ 5 min. La 09:19 a fost schimbată poziția camerei de filmat complet.
15. **SV 01/080 Chisinau, Buiucani.** După declararea procesului de votare închis, camera video nu a fost poziționată astfel încât să înregistreze procesul de desigilare urne și numărare. Camera a fost conectată abia la 21:29 la observația Observatorului Promo-LEX. Potrivit operatorului, acesta a primit un mesaj în care se spunea că camera urmează să înregistreze în intervalul 07:00 – 21.00.
16. **SV 01/202 Chisinau, Rîșcani.** O dată cu începerea numărării voturilor, camera, ca și toată ziua de astăzi, este deconectată. Nu se știe de ce nu lucrează camera, operatorul SIAS a sunat la CEC dar nimic nu s-a rezolvat. A scris o constatare că nu lucrează camera și atât.
17. **SV 37/24, Florești, Sănătăuca.** De la 07:45 și până la 21:00, nu s-a putut conecta camera video.
18. **SV 02/48, Bălți.** La ora 21:24, camera video s-a deconectat. După deconectare (aproximativ un minut), unul dintre operatori a intervenit și a reconectat camera la o altă sursă de energie.

Deficiențe în funcționarea SIAS Alegeri (erori tehnice, probleme ce țin de înscrierea alegătorilor etc.) – 7 cazuri. În situația în care SIAS Alegeri devine nefuncțional, pot apărea blocaje în procesul de înregistrare a alegătorilor, care se prezintă la vot. Rolul acestui sistem este inclusiv de

a preveni votarea multiplă.

1. **SV 01/206 Chișinău, Râșcani.** La verificarea in SIASA unor alegatori li s-a comunicat ca urmează sa voteze la Ungheni. Ajunsi in SV la Ungheni SIASA a arătat că persoanele deja au votat la Chișinău. Alegătorii au votat, iar BESV 206 au întocmit un act de constatare a votului eronat.
2. **SV 01/255 Chișinău, Durlești.** La verificarea in SIASA unui alegator i s-a comunicat ca nu este arondat la SV data de votare, deși conform buletinului – anume aici. Alegatorului i s-a propus sa voteze pe lista suplimentară dar acesta din urma a refuzat, indignat fiind de lipsa acestuia in lista de bază. Întrucât in SIASA alegatorul a fost bifat ca participant la votare a fost necesară intervenția politiei si depunerea de către alegator a refuzului de participa la vot.
3. **SV 01/241 Chișinău, Râșcani.** La verificarea in SIASA unui alegator, care era inclus in lista de bază, i s-a comunicat ca a votat deja in Spania. Președintele a sunat la CEC și i s-a spus că persoana nu poate vota din motiv că i s-a folosit deja identitatea și că este o fraudă. I s-a recomandat insistent alegătorului să meargă la sectorul de poliție pentru a depune o plângere. În secție nu a fost făcută contestație pe această situație. Persoana nu a votat în secție.
4. **SV 01/220 Chișinău, Râșcani.** Un alegator s-a prezentat la SV însă nu a putut vota pentru ca in SIASA figurează ca acesta deja a votat la o alta SV. Alegatorul susține ca nu a votat acolo pentru ca acolo, după verificarea in SIASA i s-a comunicat că este arondat anume la acesta SV. Alegatorului i s-a refuzat sa voteze sugerându-i-se sa se întoarcă la secția precedentă unde deja a fost bifat in liste.
5. **SV 1/82, Chișinău, Buiucani.** Unii alegători cu viza de reședință valabilă nu au putut fi identificați in SIAS Alegeri. Aceștia au votat pe listele suplimentare.

6. **SV 01/115 Chisinau, Centru.** La ora 18:14, la SV s-a apropiat o alegătoare care susține că nu a votat, dar în lista SIAS alegeri se arată că a votat la altă secție. Dna presedinta a BESV a sunat la CEC, s-a adeverit că a fost o eroare de sistem și CEC a permis să voteze. În urma incidentului s-a depus și înregistrat o contestație.
7. **SV 38/223, Statele Unite ale Americii, Las Vegas.** La 07:05 s-a constatat că operatorii SIAS „Alegeri” mai mult de 20 minute nu au putut introduce datele alegătorilor deoarece nu le funcționa SIAS „Alegeri”.

Deficiențe în listele electorale – 6 cazuri.

1. **SV 01/086, Chisinau, Buiucani.** Un alegător a identificat în lista electorală soția sa decedată de mai mult timp.
2. **SV 30/04 Strășeni.** La 17:40, la verificarea datelor de operatorul SIAS Alegeri, un alegător nu a fost identificat a fi atribuit la SV respectivă, fiind înregistrat drept fără viză de reședință, cu toate că adresa din buletin corespunde SV respective. Alegătorul a votat, fiind înregistrat în lista suplimentară.
3. **SV 30/06 Strășeni.** La 17:34, la verificarea datelor de operatorul SIAS Alegeri, un alegător nu a fost identificat a fi atribuit la SV respectivă, fiind înregistrat drept fără viză de reședință, cu toate că adresa din buletin corespunde SV respective. Alegătorul a votat, fiind înregistrat în lista suplimentară.
4. **SV 02/38 Bălți.** În intervalul 16:36-18:10, cel puțin cinci alegători nu s-au regăsit în sistemul SIAS Alegeri la SV respectivă. Acestora le-a fost permisă votarea, fiind incluși în listele suplimentare.
5. **SV 1/99 Chișinău, Buiucani.** La 15:32 un alegător, deși avea viza de reședință în zona SV s-a prezentat pentru a-și exercita dreptul de vot, dar nu s-a regăsit în lista electorală. Alegătorul a putut să-și exercite dreptul de vot, fiind adăugat în lista suplimentară.

6. **SV 30/06 Strășeni.** La 18:54, un alegător, deși avea viza de reședință în zona SV, nu s-a regăsit în lista electorală. În rezultat, acesta a votat, fiind inclus în lista suplimentară.

Altele – 11 cazuri.

1. **SV 01/210, Chisinau, Riscani.** La ora 17:46 o doamnă a luat 2 buletine de vot, a votat pentru prezidențiale dar cel pentru referendum l-a rupt și refuza să-l lase. Președinta BESV s-a implicat și alegătoarea a lăsat buletinul de vot rupt și a plecat. Buletinul a fost luat de către președintă cu intenția de a-l anula.
2. **SV 30/15 Strășeni, Cojușna.** A fost deconectată energia electrică pe vreo 5 minute – timp în care SV și-a continuat activitatea.
3. **SV 26/11, Rezina, Cogîlniceni.** În secția de votare reprezentantul PSRM întocmește lista persoanelor care au votat până la momentul dat.
4. **SV 38/122 Republica Italiană, Bologna.** La 19:10 s-a anunțat că procesul de votare va fi stopat din cauza că o persoană care lucrează în încăperea a recepționat un apel care spunea că secția ar putea fi minată. Au fost sesizate autoritățile locale, iar toate persoanele au fost evacuate.
5. **SV 38/223 Statele Unite ale Americii, Las Vegas.** SV nu a fost asigurat cu laptop-uri. Primul laptop a fost adus abia la 8:30, președintele BESV a vrut să conecteze al doilea laptop și a anunțat că nu funcționează VPN și nu este posibil conectarea laptopului. La 09:56 erau prezenți doi operatori și doar un laptop funcțional.
6. **SV 8/10, Cantemir, Capaclia.** La verificarea de către operator SIAS a IDNP alegătorului, conform datelor din SIAS Alegeri, alegătorul și-ar fi exercitat dreptul de vot deja în altă secție de votare (IMSP Spitalul Clinic Republican “T. Moșneaga” strada N. Testemițeanu, nr. 29 (municipiul Chișinău, sectorul Centru) la orele 15:49.

Alegătorul a susținut ca el nu a votat. Președintele BESV a luat masuri, și s-a constatat că a fost greșeală, s-a făcut act de constatare, dar alegătorul nu a votat.

7. **SV 36/13 UTAG, Ceadâr-Lunga.** La 20:45, la SV s-a prezentat o alegătoare care a prezentat un act de identitate străin (buletinul de identitate al susorii sale) și a încercat să voteze. Operatorii SIAS Alegeri au observat că buletinul de identitate este străin și nu i-au permis să voteze.
8. **SV 20/46 Hîncești, Mingir.** În jurul orelor 20:34, în camera alăturată de SV a avut loc un incendiu. În rezultat, s-a deconectat energia electrică. Totuși, procesul de votare nu a fost suspendat, fiind folosite lanterne și luminile de la telefon. Camera video a continuat înregistrarea, lucrând pe baterii. La 21:25, energia electrică nu a fost restabilită, căutându-se metode alternative (generatoare), nefiind afectată însă activitatea BESV.
9. **SV 14/6 Drochia.** La ora 9.00 un alegător a refuzat să pună în urna de vot ambele buletine, pentru care a semnat. A pus în urna de vot doar buletinul pentru prezidențiale, iar cu cel de la referendum a intenționat în mod deschis să iasă cu el din secție, la solicitarea membrilor secției de a pune buletinul de vot în urnă, alegătorul a devenit agresiv și a rupt acel buletin. Din discuție cu președinta biroului, observatorului i s-a comunicat că a fost chemată poliția.
10. **SV 01/210 Chisnau, Rîșcani.** La indicația președintelui BESV, anularea buletinelor neutilizate a început la 20:44. Membrii au fost ajutați (la anulare) de către reprezentantul P. Nostru.
11. **SV 22/01 Leova.** La 21:00, un alegător a luat buletinul de vot și l-a murdărit cu pixul, după care a încercat să arunce buletinul în urna de vot. Președinta BESV a insistat că în urnă pot fi aruncate buletinele cu ștampila votat aplicată. În rezultat, alegătorul a mers

în cabina de vot și a aplicat ștampila în buletinele de vot distruse cu pixul, după care le-a aruncat în urna de vot.

12. **SV 01/298 Chisinau, Truseni.** La repartizarea buletinelor de vot pe concurent/opțiune, participau toți membrii. Președinta nu a fost împotriva așa ca au continuat cu toate buletinele de vot la fel.

Comunicatul este elaborat în cadrul Misiunii de observare a alegerilor prezidențiale și referendumului constituțional din 20 octombrie 2024, desfășurată de Asociația Promo-LEX cu suportul financiar al Agenției Statelor Unite pentru Dezvoltare Internațională (USAID) Uniunea Europeană și Fondul German Marshall din SUA, Guvernul Regatului Unit al Marii Britanii și al Irlandei de Nord, Organizația Internațională a Francofoniei și Fundația Soros Moldova. Misiunea de observare este realizată sub egida Coaliției civice pentru Alegeri Libere și Corecte.

Opiniile exprimate în comunicatele publice ale MO Promo-LEX aparțin autorilor și nu reflectă neapărat punctul de vedere al finanțatorilor sau partenerilor. Conținutul acestui document poate fi supus revizuirilor redacționale.

Pentru informații suplimentare:

Dumitrița Ciuvaga

Comunicatoare

Asociația Promo-LEX

Tel: +373 68 800 827